

Remissvar – Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet

Yttrande

Katrineholms kommun konstaterar inledningsvis att utredningens uppdrag om att kartlägga omfattningen av felaktiga utbetalningar från kommuner, regioner till enskilda, företag och föreningar – för att ge en bild av vilka behov som finns när det gäller anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet inte besvaras. Svaret på frågan om hur omfattande de felaktiga kommunala utbetalningarna är sammanfattas med att ingen vet hur stora de är men att de kommer öka om inget görs.

Vidare förordar Katrineholms kommun att ett ställningstagande om en kommunal anslutning föregås av en kompletterande analys av de praktiska förutsättningarna för anslutningen. Detta särskilt som utredningen som ett förbehåll betonar att den inte tittat på denna fråga. Syftet med en utvecklad analys är att undvika en situation där "en sådan anslutning blir för dyr i förhållande till den nytta den medför", en tänkbar risk som utredningen själv lyfter gällande sitt huvudalternativ (s 33). Idag är ett relativt begränsat antal aktörer anslutna till Utbetalningsmyndigheten. De praktiska förutsättningarna för att därtill ansluta 290 kommuner och 21 regioner är en komplex fråga.

Utredningen föreslår en nerdragning av riktade statsbidrag till kommunsektorn för att finansiera reformen. Även om anslutningen är samhällsekonomiskt lönsam, finns en risk för att detta åtminstone på kort sikt missgynnar de kommuner som har en god kontroll över sina utbetalningar. De får mindre riktade anslag till verksamheten, som inte motsvaras av de nyttoeffekter anslutningen medför. Utredningen menar samtidigt att en kommunal anslutning skulle kunna leda till upptäckt av felaktiga utbetalningar hos redan anslutna aktörer. I det perspektivet går det också att resonera för att finansieringen av anslutningen i någon mån skulle kunna hämtas även i anslagen för dessa myndigheter.

Av utredningens enkät till landets kommuner framgår att den faktor som kommunerna ser som den största risken mot felaktiga utbetalningar är bristen på resurser för kontroller. Samtidigt uppger 90 procent av de kommuner som besvarat enkäten att de använder olika it-system och it-tjänster som stöd i arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar. Kartläggningen visar också att detta i hög grad kompletteras med att kommunerna även arbetar på andra sätt för att motverka felaktiga utbetalningar.

Utifrån den utveckling av arbetet mot felaktiga utbetalningar som skett under senare år är det förvånande att utredningen inte belyst i vilken utsträckning kommunerna också inrättat särskilda funktioner för att motverka felaktiga utbetalningar (FUT-enheter/handläggare etc).

Rutiner har stärkts vid upphandling, inköp samt utbetalningar från leverantörsreskontran. Vid inköp och upphandling utförs flera kontroller som företags kreditvärdighet, om de förekommer i svensk handels varningsregister (Bluff) samt om det finns olämpliga personer registrerade i bolagsstyrelser. Analys av utbetalningsfiler från leverantörsreskontran utförs vid varje utbetalningstillfälle för att undvika dubbelbetalningar, bluffakturor, interna/externa bedrägerier, orimliga belopp, betalningar till fel mottagare och betalningar till riskleverantörer. Analysen utförs på svenska och utländska företag samt föreningar.

Vidare bedömer Katrineholms kommun att effekten av de statliga myndigheternas anslutning inte ännu syns. Det är möjligt att behovet av kommunal anslutning minskar när statliga myndigheter har fått utökade möjligheter. Det finns även andra alternativ. Utredningen nämner exempelvis att tjänsten SSBTEK (SammanSatt BasTjänst för EKonomiskt bistånd) inte tillräckligt bidrar till säker och effektiv handläggning av ekonomiskt bistånd. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) föreslår att ge regioner rätt att begära in och granska patientjournaler från privata vårdgivare, inrätta ett register över privata utförare som misskött sig, inkludera krav på ägar- och ledningsprövning vid tillståndsplikt inom hälso- och sjukvården, möjliggöra tillräckliga register- och bakgrundskontroller, samt effektivisera Inspektionen för vård och omsorg, och Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd för att vidta kraftfulla åtgärder mot legitimerade möjliggörare.

Utbetalningar till enskilda och föreningar utgör en mindre andel av kommunens utbetalningar, medan privata skol- och hemtjänstutförare utgör en större del av utbetalningarna. De omfattas inte initialt, trots att många problem kan härledas dit. Målet är att de ska anslutas på sikt, men det framkommer inte hur eller när.

Det finns risker med att samla mycket information hos Utbetalningsmyndigheten. Möjliggörare av brott som får åtkomst till systemet skulle kunna göra stor skada. Kommuner kommer även att få ta emot information från Utbetalningsmyndigheten som de annars inte skulle ha haft. Det medför frågor om hur information som kommunen inte frågat efter men erhåller ändå ska registreras. Information från Utbetalningsmyndigheten skulle även kunna användas av möjliggörare av brott i kommunen.

Om en betalning ska passera flera system ökar riskerna för avbrott och fel. Kraven på spårbarhet i varje steg i olika system för dataöverföring kommer att behöva vara mycket höga. Kommunens nuvarande journalsystem kan inte ta emot, utan bara skicka data. Frågor om pågående samarbete kring IT-system med andra kommuner i länet uppstår också.

Den enskilde som väntar på utbetalning riskerar även att få vänta för länge på utbetalning. När det gäller ekonomiskt bistånd behöver utbetalning i många fall göras direkt.

Av sekretessskäl kan kommunen inte göra fullständiga kontroller på samtliga utbetalningar. Privatpersoners bankkonton kan inte kontrolleras varför nya rutiner är på väg att införas. Bankkonton kommer att ersättas med SUS utbetalningar som baseras på personnummer. Genom koppling till Skatteverkets Navet och kontrollmöjligheter direkt i källsystem som Edlevo kan vi stärka kontrollen av att utbetalningen är korrekt och att det sker till rätt person.

Sammanfattningsvis bedömer Katrineholms kommun att ett ställningstagande om en eventuell kommunal anslutning behöver föregås av vidare utredning och analys, där kostnaderna för förslaget tydligare vägs mot den nytta det skulle medföra. Utan en fördjupad utredning av behoven, en analys av de praktiska förutsättningarna samt en utvecklad kostnadsberäkning är det svårt att göra denna avvägning. Förslaget om en anslutning bör då samtidigt ställas mot de kostnader och den nytta det skulle medföra att på annat sätt stärka och främja kommunernas redan befintliga kontrollarbete. Vid händelse en fördjupad utredning och analys bedömer Katrineholms kommun avslutningsvis författningsförslag 1 som rimligast, detta i det fall en kommunal anslutning ska göras.